

Problemy polsko-ukraińskiej współpracy gospodarczej w obszarze energii elektrycznej.

Autor: Sergii Krasulenko – ekspert firmy doradczej Growth Business Management

Problem z eksportem energii elektrycznej z Ukrainy do Polski istnieje od dawna. Temat ten nie jest jednak tak nagłośniony jak np. współpraca gazowa, ale absolutnie nie jest mniej ważny.

Po rozpadzie w 1992 roku najpotężniejszego na świecie systemu energetycznego «MIR», w którego skład wchodziły systemy energetyczne Związku Radzieckiego oraz państw należących do bloku socjalistycznego, ukraiński system energetyczny nadal należał do największych w Europie. Nie mniej jednak, żeby zająć należyte miejsce na europejskim rynku handlu energią Ukraina powinna rozwiązać problemy, z którymi boryka się do dzisiaj jej system energetyczny. „Strategia rozwoju kompleksu paliwowo-energetycznego na Ukrainie” wytycza główne cele polityki elektroenergetycznej do 2030 r. Jednocześnie Strategia jest ukierunkowana na integrację Zjednoczonego Systemu Energetycznego (ZSE) Ukrainy z obszarem energetycznym krajów europejskich.

W celu realizacji strategii integracji Zjednoczonego Systemu Energetycznego Ukrainy z transeuropejskimi sieciami energetycznymi Ukraina musi rozwiązać szereg problemów oraz dokonać pewnych zmian skierowanych na dostosowanie się do wymogów UCTE (Union for Co-ordination of Transmission of Electricity). Właśnie w procesie realizacji tych zadań należy upatrywać główną perspektywę rozwoju polsko-ukraińskiej współpracy energetycznej w zakresie eksportu energii elektrycznej.

Obecnie często mówi się o współpracy w zakresie importu z Ukrainy do Polski energii elektrycznej. Warto podkreślić, że pod względem potrzeb technicznych w Polsce nie ma specjalnego zapotrzebowania na ukraińską energię elektryczną, ponieważ na rynku krajowym istnieje nadmiar mocy produkcyjnych nad wewnętrznym zużyciem energii. Jedynym atutem energii elektrycznej z zachodniej granicy na polskim rynku jest jej cena. Ukraińska energia zarówno w przeszłości, jak i obecnie jest tańsza od europejskiej. Sowicie zarabiają na tym przede wszystkim pośrednicy, handlujący energią.

Kiedy pod koniec 2007 roku Krajowa Komisja Regulacji Elektroenergetyki (KKRE) zaczęła regulować eksportową politykę cenową, praktycznie natychmiast doszło do zaniku eksportu ukraińskiej energii elektrycznej do Polski. Zarówno polscy, jak i inni zachodni konsumenci nie chcą płacić europejskiej ceny za niskiej jakości ukraińską energię elektryczną. Kolejnym problemem są dostawcy którzy nie mogą zabezpieczyć odbiorcom dostarczenie energii o zamówionej mocy i zgodnych z harmonogramem dostaw. Nie należy jednak rozpatrywać polsko-ukraińskiej współpracy w dziedzinie elektroenergetyki wyłącznie jako możliwość nabycia taniej ukraińskiej energii elektrycznej.

Możliwości współpracy należy szukać nie tyle pod względem produkcji i sprzedaży energii elektrycznej, ale również pod kątem możliwości jej przesyłu, czyli tranzytu energii elektrycznej z Ukrainy przez terytorium Polski do innych krajów Europy zachodniej. Pamiętajmy, że ze względu na

swoje położenie geograficzne i geopolityczne Ukraina odgrywała znaczącą rolę w systemie energetycznym «MIR».

Według opinii ekspertów, w najbliższych latach, w państwach Europy Zachodniej, Centralnej i Południowo-Wschodniej rezerwy energii elektrycznej zmniejszą się o 15% poniżej normy, co spowoduje potrzebę zwiększenia jej importu do tych krajów. Nadmiar mocy produkcyjnych krajów Europy Wschodniej, należących do Unii Europejskiej (Polska, Czechy, Słowacja i Węgry) nie jest w stanie zapewnić całości tego importu. W tej sytuacji znajdzie potrzeba importu energii elektrycznej z Ukrainy, Rosji czy Kazachstanu. Właśnie tu otwierają się możliwości zacieśnienia polsko-ukraińskiej współpracy dotyczącej tranzytu energii elektrycznej ze wschodu na zachód. Jednocześnie istnieje taka sama perspektywa dla współpracy węgiersko-ukraińskiej oraz słowacko-ukraińskiej.

Jeszcze jedną płaszczyzną współpracy jest wspólna realizacja zadań związanych z procesem integracji ZSE Ukrainy z systemem energetycznym Europy, opracowanych przez grupę ekspertów, działających przy Radzie Ministrów Ukrainy. Przygotowany plan działań przewiduje stopniowe przystosowanie ZSE Ukrainy do wymogów UCTE w celu jego integracji z europejskim systemem energetycznym. Taka współpraca jest uzasadniona dlatego, że Polska posiada doświadczenie związane z dostosowaniem własnego systemu energetycznego do standardów UCTE.

Wśród zadań pierwszoplanowych należy wyróżnić:

1. Udoskonalenie aktów normatywnych regulujących branżę elektroenergetyczną na Ukrainie odpowiednio do wymogów i rekomendacji europejskich dyrektyw energetycznych.
2. Zabezpieczenie harmonizacji technicznych norm i standardów, które reglamentują funkcjonowanie ZSE Ukrainy zgodnie z wymaganiami Instrukcji eksploatacji UCTE.
3. Pozyskanie inwestycji na cele integracji ZSE Ukrainy z UCTE i przejścia systemu na pracę w trybie równoległym z systemem energetycznym UCTE, m.in.
 - modernizacja infrastruktury telekomunikacyjnej dla systemu zarządzania operacyjno-technologicznego, zabezpieczenia i automatyki.
 - zabezpieczenie współpracy informacyjnej ZSE Ukrainy z europejskimi systemami energetycznymi w trybie pracy równoległej z UCTE.
 - modernizacja systemu obrachunku ewidencji obrotom energii elektrycznej.

Realizacja tych zadań może odbywać się zarówno za pośrednictwem bezpośrednich polskich inwestycji, lub nowo powstałych wspólnych przedsiębiorstw, firm powołanych w celu wypełnienia konkretnych zadań lub w drodze dostarczenia polskich materiałów i sprzętu. Ogólnie rzecz ujmując istnieje perspektywa dla nawiązania owocnej współpracy w wielu dziedzinach. Obecnie trudno jest mówić o udziale polskich firm w procesie prywatyzacji sektora energii elektrycznej na Ukrainie, ponieważ nikt nie ma jasnego wyobrażenia o terminach rzeczywistego startu tego programu.

Pamiętajmy również o możliwości współpracy w zakresie dostaw polskiego węgla. W przeszłości Polska była dużym dostawcą węgla energetycznego dla ukraińskich elektrowni rozmieszczonych w większości w zachodniej części kraju. Jednak zmiana cen i zerwanie współpracy

gospodarczej pomiędzy oboma krajami doprowadziła do tego, że obecnie polski węgiel praktycznie nie istnieje na ukraińskim rynku. A przecież Polska posiada duże zapasy węgla energetycznego klasy 19, 20 i 21, który nie ma zbytu na rynkach zachodnich, ale który mogą wykorzystywać ukraińskie elektrociepłownie.

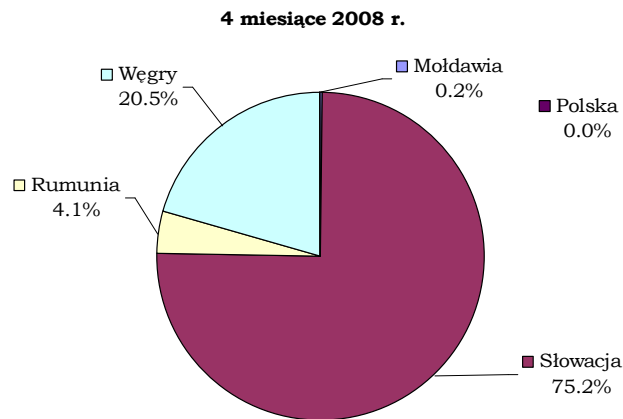
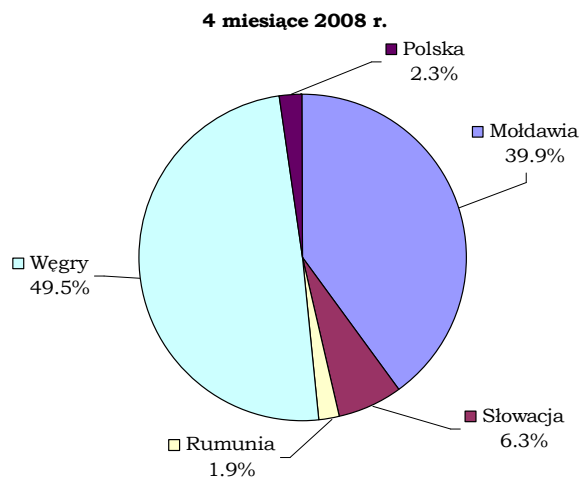
Współpraca w dziedzinie energetyki atomowej również ma przed sobą ogromne perspektywy. Ukraina posiada duże doświadczenie w budownictwie i eksploatacji elektrowni atomowych (EA). Należy pamiętać, że prawie połowa energii elektrycznej na Ukrainie jest wytwarzana przez elektrownie atomowe. Jeżeli Polska planuje zbudować i eksploatować elektrownie atomowe na swoim terytorium, to doświadczenie i wiedza w tej dziedzinie jej wschodniego sąsiada mogą okazać się bezcenne.

Reasumując polsko-ukraińska współpraca nie musi ograniczać się wyłącznie do importu ukraińskiej energii elektrycznej. Tym bardziej, że dzisiaj takie dostawy odbywają się tylko z tak zwanej „Wyspy Bursztyńskiej”, do której należą Elektrownia Bursztyńska, Ciepłownia Kaluzhskaya i Tereble – Rikska elektrownia wodna. Od lipca 2003 roku « wyspa energetyczna » stale pracuje w trybie równoległym z UCTE. Wyspa posiada jednak ograniczony potencjał eksportowy na poziomie 500 – 550 MWt, który nie jest w stanie zaspokoić zapotrzebowanie na najbliższe lata.

Polska nie jest jedynym krajem, który współpracuje z Ukrainą w dziedzinie elektroenergetyki. Według danych Ministerstwa paliwa i energetyki Ukrainy w strukturze eksportu ukraińskiej energii elektrycznej między styczniem – a kwietniem 2009 roku zaszły istotnie zmiany się w porównaniu z analogicznym okresem w 2008 roku.

Eksport energii elektrycznej za okres 4 miesięcy 2008 oraz 2009 roku., mln kWt/god

Kraj	4 miesiące 2008 r.	4 miesiące 2009 r.
Węgry	1'152.5	218.4
Mołdawia	930.3	2.2
Słowacja	147.4	799.5
Polska	53.7	-
Rumunia	44.9	43.1
Razem	2'328.8	1'063.2

Jeżeli Polska i polski biznes poważnie myślą o współpracy z Ukrainą w dziedzinie elektroenergetyki, to już dzisiaj należy podjąć konkretne działania w kierunku rozszerzenia i pogłębienia takiej współpracy. Obecnie są jeszcze takie możliwości, ale nie wiadomo jaka sytuacja będzie jutro. Warto podkreślić, że taka współpraca powinna cieszyć się zdecydowanym poparciem ze strony rządów obu państw.

Autor jest ekspertem firmy doradczej Growth Business Management